

משטרת ישראל

פעולות הביקורת

במשטרת ישראל נבדקו מחלקת התשלומים, המחלקה לבינוי ולנסכים, מחלקת האפסנאות ומחלקת התחבורה. במחלקה לכוח אדם של המטה, במחוזות ובנפות נבדק נוהל הרישום של כוח האדם.

פגיעות בעקרונות החסכון והיעילות

א. דמי כלכלה לאנשי המשטרה ולפועלים

המשטרה מוציאה לפועל את רוב עבודות הבנייה בכוחות עצמיים, ומלבד פועלים מועסקים בה גם שוטרים, בעלי מקצוע. אם עבודות בניין אלו נעשות במקומות מרוחקים, מועסקים בהן שוטרים ופועלים, שאינם תושבי הסביבה. דבר זה מחייב במקרים מסוימים סידורים מיוחדים לכלכלתם של עובדים אלו. בשנת 1956 נבנה בהר כנען בית הבראה לאנשי משטרה, והסידור לגבי כלכלתם של הפועלים והשוטרים, שלא היו תושבי הסביבה, היה כדלהלן:

השוטרים והפועלים קיבלו, נוסף על שכרם הקבוע, דמי כלכלה בסך 3.100 ל"י ליום; הארוחות סופקו על ידי מטבח מיוחד, שהוקם במקום על ידי המשטרה, ותמורת ארוחות אלו נוכה סך 600 פר' מדמי הכלכלה. מאחר שהניכוי היה מיועד לכיסוי ההוצאות על מצרכי המזון, נקבע, שהשוטרים והפועלים יעבדו שעה נוספת תמורת דמי הכלכלה, שגורתו לאחר הניכוי.

הבנייה נמשכה כשנה, וההוצאות לפי נתוני המשטרה הסתכמו ב-300,000 ל"י בקירוב. סך הכול של דמי הכלכלה, ששולמו לשוטרים ולפועלים, לאחר הניכוי של 600 פר' ליום, היה למעלה מ-20,000 ל"י.

הביקורת העלתה:

1. הניכוי בסך 600 פר' ליום היה נמוך מהמחיר העצמי של מצרכי המזון. באוגוסט 1957 הורה מטה המשטרה לגבות מהשוטרים ומהפועלים סכום נוסף של 250 פר' ליום – ההפרש בין המחיר העצמי של מצרכי המזון ובין סכום הניכוי שנקבע בתחילה.
2. דמי הכלכלה נרשמו בחשבונות לחובת סעיף אש"ל ולא לחובת סעיף הבנייה; כתוצאה מכך אין סעיף הבנייה משקף את מלוא היקף הוצאות הבנייה.
3. לפי היום עבדו הפועלים בדרך כלל רק 8 שעות. באותם הימים, שבהם, לפי היום, עבדו הפועלים 9 שעות, שולם להם שכר נוסף בעד השעה התשיעית.

ב. קניית עצים

נבדקו שתי עסקאות של רכישת עצים בשנת 1956 מספק מקומי – הראשונה בדבר 204 מ³ עץ לבן והשנייה בדבר 51 מ³ עץ אורן פיני. העצים הובאו מחוץ לארץ וקיבלו פטור מתשלום דמי מכס על סמך הודעת המשטרה, שהעצים מיועדים לה. הוסכם, שהמשטרה תנכה מהמחיר, שנקבע עם הספק, את דמי המכס, מהם ישוחרר הספק ושהיו כלולים במחיר.

1. הביקורת העלתה:

(א) הספק חישוב בחשבונותיו את מידות העצים לפי מידות מעוגלות כנהוג במחיר הקמעוני. לדוגמה, עץ 96×96 מ"מ חושב כ- 100×100 מ"מ; בהפיכת האינטשים לסנטימטרים חושב האינטש ב- 26 מ"מ במקום 25.4 מ"מ. כמות העצים, שנוספה בחשבון לפי החישוב המעוגל, הסתכמה ב- 16 מ³ בקירוב (13 מ³ בעסקה הראשונה ו- 3 בשנייה) והתמורה - כ- $3,700$ ל"י - נוספה על מחיר הסחורה, שסופקה למעשה.

(ב) המכס, שנוכה ממחיר העצים של העסקה הראשונה - 204 מטר³ עץ לבן - לא חושב, בטעות, לפי השיעור הנכון של 85 ל"י למ³ אלא לפי 79 ל"י למ³. מסכום החשבון נוכו אפוא $1,150$ ל"י פחות מהמגיע.

2. בחודש ינואר 1958 הודיע מטה המשטרה, בעקבות הביקורת, שהספק החזיר את ההפרשים הנובעים מחישוב המידות וכן את ההפרש בניכוי דמי המכס הקשור בעסקה הראשונה.

פגיעות בחוק התקציב

זקיפת הוצאות לפרטי תקציב

1. הביקורת קבעה, שבמקרים מספר לא נוקפו ההוצאות לפרטי התקציב המתאימים:
 - הוצאה בסך $12,980$ ל"י, השתתפות בהוצאות קורסים לעברית לשוטרים - נוקפה לחובת פרט משכורת.
 - הוצאה בסך $3,800$ ל"י, החלפת מכונית - נוקפה לחובת פרט רכישת ספינות משמר.
 - הוצאה בסך $1,086$ ל"י, רכישת מכונית חישוב - נוקפה לחובת פרט החזקת מוסכים וסדנאות.

2. תקציב המשטרה כולל: פרט 301 - החזקת בנייני המשטרה; פרט 304 - עבודות ועירות. הביקורת העלתה, שהמשטרה זוקפת את ההוצאות על החומרים, הנוגעות לשני הפרטים, לחובת פרט החזקת בנייני המשטרה, ואת שכר העבודה של שני הפרטים לחובת פרט עבודות ועירות. לפי הסבר המשטרה לעתים לא ניתן להפריד בין עבודות אחזקה לעבודות ועירות, אולם כל עוד לא יאוחדו שני הפרטים לפרט אחד, מן הצורך להקפיד על שיוכה של כל הוצאה לפרט המתאים.

ממצאי ביקורת שונים

א. ביצוע עבודות בנייה

המחלקה לבינוי ולנסכים עושה את מרבית עבודות הבנייה לצורכי המשטרה בכוחות עצמיים (שיטת רג'י). ורק חלק קטן מהן נמסר לקבלנים. היקף עבודות הבנייה, שבוצעו בשנת הכספים 1956/57, מסתכם ב- $750,000$ ל"י בקירוב.

1. בדיקה, שנעשתה על העבודות העיקריות בחודשים מאי-יוני 1957, העלתה את הליקויים הבאים:
 - לא נערכו אומדנים מפורטים ומבוססים לפני התחלת ביצוע העבודות, ולא חושבו כמויות החומרים הדרושים לעבודה. במקומות בנייה אחדים לא נוהלו יומני עבודה, וגם במקומות, בהם נוהלו יומנים, לא היה לעתים רישום מלא. המשטרה לא דאגה לכך, שבדיקת הטיב של הבטונים תקיף את כל חלקי המבנה העיקריים; הבדיקות הצטמצמו בעיקר לגנות.

נקבע, שבכמה חוזים עם קבלנים לא נכללו סעיפים על מועד התחלת העבודות וסיומן, על תקופת אחריותו של הקבלן לטיב העבודה לאחר גמר הבנייה ועל פיצויים מחמת פגמים בהשלמת העבודות.

2. בעקבות הביקורת עיבדה המשטרה נוהל בנייה מפורט לגבי כל שלבי הטיפול בעבודות בנייה, הכולל בין היתר: החובה לעריכת אומדנים כספיים ולהכנת חישובי כמויות החומרים לפני התחלת הביצוע של העבודה או לפני מסירתה לקבלן; הצורך בניהול יומני עבודה ובעריכת בדיקות הבטוחים במידה הדרושה; הסדרים הנוגעים למכרזים ולחוזים עם קבלנים.

ב. הרקת בורות שופכין

1. עבודות הרקת של בורות שופכין בבנייני המשטרה, המסתכמות בהוצאה של כ-10,000 ל"י לשנה, נעשות זה כמה שנים על ידי שלושה קבלנים קבועים. העבודות בוצעו בלא מכרז.
2. בחודש נובמבר 1957 הודיעה המשטרה על כוונתה לעבור לשיטת מכרזים: בחודש ינואר 1958 הודיעה המשטרה, שהוחל בהרקת הבורות בכוחות עצמיים.

ג. קניות והזמנות ייצור

לביצוע קניות והזמנות הונהגה, לפי הצעת הביקורת (ראה דו"ח מס' 5 עמ' 159), שיטת מכרזים, אך שיטה זו לא הופעלה כראוי (ראה דו"ח מס' 6, עמ' 126). בתקופה הנסקרת העלתה הביקורת, שחלק ניכר מן הקניות בוצע שלא בדרך מכרז, ושקניות שהיקפן הכספי הגיע לרבות ל"י, בוצעו לאחר משא ומתן עם ספק אחד בלבד. נקבע, שבחוזים עם הספקים לא נכללו לעתים קרובות סעיפים חשובים, למשל הסעיף על ערבויות לביצוע הזמנות הייצור בהתאם לתנאי החוזה. בעקבות הביקורת עיבדה המשטרה נוהל קניות והזמנות ייצור המתחסל להסדרים הדרושים.

ד. רישום מקרקעים

1. הביקורת, שנערכה בחודש אוגוסט 1957, עמדה על הצורך ברישום מלא ומסודר של המקרקעים המוחזקים על ידי משטרת ישראל.
- נקבע: לגבי מחצית הנכסים בקירוב חסרות בתיקים תמציות הרישומים שבספרי האחוזה. ברוב המקרים חסר בכרטיסי הנכסים תיאור הנכס על שטחו וגבולותיו ואופן היותו למקרקעי המדינה; בכמה מקרים לא היה רישום מעודכן.
2. בסתיו 1957 התחיל מטה המשטרה, תוך מגע עם אנף הנכסים של משרד האוצר, לטפל בהשלמת הרישומים.

ה. קרנות המשטרה

המשטרה מקיימת קרנות מספר, המשמשות לטובת אנשי המשטרה ולמטרות כגון סעד, תרבות ומתן הלוואות. כמה קרנות ניוונות מתשלומים של אנשי המשטרה עצמם, ואילו הקרנות הבאות אינן ניוונות ממקור זה: קרן המשטרה הכללית, קרן שקם, קרן סעד לשוטר ולמשפחתו וקרן ההלוואות (ראה גם דו"ח שנתי מס' 4, עמ' 111).

מרבית ההכנסות של קרן המשטרה הכללית נובעת ממכירת רכוש שאין לו תובעים ומקנסות משמעותיים המוטלים על שוטרים; קרן שקם וקרן סעד לשוטר ולמשפחתו ניוונות בעיקר מרווחים,

שנתקבלו ממכירת סיגריות לאנשי משטרה ומהכנסות מסוימות של מטבחים ומזנונים; קרן ההלוואות מקבלת את אמצעייה מהקרנות הנ"ל. סך הכול של הכנסות הקרנות האלה היה בשלוש השנים האחרונות כ-55,000 ל"י לשנה בממוצע.

הביקורת עמדה על הצורך בהסדר יסודי מחדש בדבר הקרנות הניזונות ממקורות ממלכתיים (כגון מכירת רכוש אבוד, רווחים ממכירת סיגריות והכנסות ממטבחים), כיוון שכל הכנסות המדינה חייבות למצוא את מקומן בתקציב.

ו. רישום כוח אדם

הביקורת דנה עם מטה המשטרה על הצורך: בפישוט השיטה של רישום כוח אדם; בקביעת הדרגים (מטה, מחוז, נפה), בהם ינוהלו הרישומים והתיקים האישיים; בהנהגת טופס אחיד ומתוקן לרישומים אלה.

דרכי התיקון משמשות נושא לדיונים בין משרד מבקר המדינה ובין המשטרה.

שירות בתי הסוהר

פעולות הביקורת

בשירות בתי הסוהר נבדקו סדור הכספים, סדור כוח האדם, סדור האפסנאות, סדור הייצור ובית הסוהר שטה.

ליקויים שלא תוקנו

רישום נכסים

הביקורת העלתה, שהשירות אינו ממלא אחרי תקנות נכסי המדינה (מקרקעים), תשי"ב-1952, המחייבות את משרדי הממשלה ברישום המקרקעים הנמצאים ברשותם. בשירות אינו קיים שום רישום על הקרקעות והמבנים שלו.

ממצאי ביקורת שונים

א. ביצוע התקציב—הכנסות מעבודות האסירים

ההכנסות מעבודות האסירים מהוות, לפי חוק התקציב, "הכנסות מיועדות"; הסכום הכולל של הכנסה זו נקבע בחוק התקציב לשנת 1956/57 בסך 130,000 ל"י, ולפי הדין וחשבון הכולל על ההכנסות וההוצאות של המדינה הסתכמו ההכנסות למעשה בסך 133,968 ל"י. הביקורת העלתה, שבסכום זה נכללו כהכנסות לא רק הסכומים, שנכנסו בפועל לקופה עד ל-31.3.1957, אלא גם תביעות על סך 23,341 ל"י בעד עבודות שבוצעו ושתמורתן עדיין לא נתקבלה.

ב. אספקת מצרכים לבתי הסוהר

בחודש אפריל 1954 פרסם שירות בתי הסוהר מכרז לאספקה שוטפת של מצרכי מזון לבתי הסוהר, בו זכו שני ספקים. בשנים 1955/56 ו-1956/57 המשיך השירות לרכוש מצרכי מזון אצל אותם הספקים.

על פי המלצת הביקורת הונהג החל מ-1 במאי 1957 הסדר חדש ביסודו: לאחר משא ומתן, שהתנהל בין השירות ובין משרד הבטחון ושלטונות הצבא, מקבל השירות את מצרכי המזון מבסיס צה"ל.